

Beslutningsforslag nr. B 33. Fremsat den 7. november 1985 af Riishøj (SF), Agerschou (SF), Alice Faber (SF), Ingerlise Koefoed (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om reform af gymnasiet

Folketinget pålægger regeringen at tage initiativ til en gymnasiereform efter følgende retningslinjer:

1. Gymnasiet skal være en bred ungdomsuddannelse, der kvalificerer til såvel videregående studier som til indtræden i arbejdslivet og opdrager til en kritisk og aktiv deltagelse i et demokratisk samfund og til en kreativ udnyttelse af den voksende fritid.

Dette skal ske ved at øge elevernes evne til at indsamle og bearbejde information, at øge deres indsigt i vigtige samfundsmæssige forhold og deres historiske baggrund, at optræne kritisk stillingtagen og ved, at elevernes evne til at analysere emner i sammenhæng forøges.

2. Det nuværende splittede gymnasiums faglinje- og grendeling skal erstattes af et fælles forløb med udstrakt selvforvaltning og med en række nye valgfag.
3. Gymnasieundervisningen skal have et problemorienteret og emneorienteret udgangspunkt.

Dette skal ske gennem en vekselvirkning mellem gruppebaseret arbejde, kursusforløb til indlæring af fagblokkenes kerneområder og arbejde »i marken«.

4. De traditionelle faggrænser ophæves. I stedet indføres 4 fagblokke: naturfag (matematik), kulturfag, kreativitetsfag og samfundsfag.

Engelsk skal være fælles 1. hovedsprog. Desuden skal der vælges et 2. hovedsprog mellem tysk, spansk, fransk og russisk.

Der skal i 2. og 3. g vælges et valgfag blandt følgende: mediefag, miljølære,

egnsfag, u-landslære, psykologi, idéhistorie eller et kreativitetsfag.

Skemaet skal kunne opløses helt eller delvis i kortere eller længere perioder. Der fastlægges en norm for det faglige indhold af projekterne og indlæringen af kerneområder.

5. Der skal afsættes en timepulje inden for fagblokkene til undervisning i EDB/informatik samt værkstedsfag, som findes hensigtsmæssige ved gennemførelse af projekterne og kursusforløbene. Disse discipliner integreres i projektførelserne.

6. Der skal på hver skole oprettes et skoleråd, bestående af 5 elever og 5 ansatte (lærere og TAPere), der styrer skolen dagligt. Skolerådet er ansvarlig for administrationen af det rammebeløb, der stilles til rådighed for skolens drift, efter de i lovgivningen fastsatte retningslinjer.

Der indføres en klassens time, hvor der træffes beslutninger om tilrettelæggelse af undervisningen i den enkelte klasse. Desuden afholdes månedlige klassemøder.

7. Årskarakterer, terminsprøver og terminskarakterer skal afskaffes. De skal erstattes af projektevalueringer i klassen af lærere og elever i fællesskab. Der skal gennemføres et midtvejsprojekt og et specialeprojekt mod slutningen af henholdsvis 2. og 3. g, for hvilke der gives en skriftlig evaluering under medvirken af en udefra kommende censor.

Der skal efter 3. g gennemføres en landsdækkende skriftlig eksamen i kulturfag, naturfag og samfundsfag. Desuden gennemføres en skriftlig eksamen enten i engelsk eller i 2. hovedsprog.

F.t.beslutn. om reform af gymnasiet

- Eleverne modtager et afgangsbrev med angivelse af de skriftlige karakterer og med en skriftligt udformet evaluering af projekter/projektforløb, som eleven har deltaget i.
8. Det skal tilstræbes, at de enkelte gymnasier opdeles i mindre enheder, således at 6 klasser udgør en enhed med en fælles lærerstab. Hver klasse skal kunne råde over eget klasseværelse. Der foretages efterhånden ombygninger af de eksisterende gymnasier, så faciliteterne til gruppe- og projektarbejde forbedres. Der skal ansættes elevrådgivere ved hvert gymnasium.
  9. Reformen af gymnasiet skal ses som led i en tættere samordning af ungdomsuddannelserne. Efter det 9. skoleår tilbydes en »vifte« af uddannelsesmuligheder. EFG, handelsskoler, HF og gymnasium skal fortsat være selvstændige uddannelser, men der skal gives bedre muligheder for undervejs at omgøre uddannelsesvalg.
  10. Bevillingerne til efteruddannelse af gymnasielærere skal søges forøget for at sikre en smidig overgang bort fra det fagop-splittede gymnasium, der kendes i dag.
  11. Der skal nedsættes arbejdsgrupper, der skal udarbejde den mere detaljerede fastlæggelse af fagblokkenes, sprogfagernes og valgfagernes kerneområder. Hver arbejdsgruppe skal have elevrepræsentation og mindst 3 repræsentanter fra forsøgs-gymnasierne. Arbejdsgrupperne skal afslutte deres arbejde senest i januar 1987.
  12. Reformen skal træde i kraft fra undervisningsåret 1987-88.

Bemærkninger til forslaget

Dagens gymnasium bærer stadig præg af traditioner, der kan føres tilbage til den gamle »latin-skole«. Lovgivningen er ganske vist blevet revideret, senest med den lille gymnasiereform i 1971, men der er ikke blevet gennemført eller søgt gennemført en omfattende reform af gymnasiet inden for de sidste næsten 25 år.

Dette betyder, at lovgivningen stammer fra en periode, hvor gymnasiet først og fremmest var en studieforberedende uddannelse, forbeholdt et lille mindretal blandt de 16-19-årige. I begyndelsen af 1960'erne valgte kun ca. 5 pct. af de unge en gymnasieuddannelse.

Men i løbet af 1960'erne og 1970'erne voksede tilgangen kraftigt. I dag er gymnasiet den ungdomsuddannelse, der har den største tilgang, ca. 30 pct. af en ungdomsårgang.

Indførelse af adgangsbegrænsning til de videregående uddannelser og den voksende arbejdsløshed nedsatte studentereksamens værdi. Den tid var og er slut, hvor studentereksamen er en sikker adgangsbillet til en solid akademikertilværelse. Alligevel er tilgangen til gymnasiet fortsat med at stige. Efter afskaffelse af løn i EFG-basisåret fremstod gymnasieuddannelsen for mange som mere attraktiv end en EFG-uddannelse og dårligt betalte uddannelser som mesterlærling eller som ungarbejder.

Kun et mindretal blandt studenterne vælger i dag en videregående uddannelse. Mellem 15 og 25 pct. tager slet ikke en kompetencegivende uddannelse. Spørgsmålet »hvad kan vi bruge gymnasiet til?« trækker sig på, men det kan ikke besvares meningsfuldt. Den ny generation af gymnasielærere, som blev ansat i 1970'erne, har forsøgt at ændre gymnasiet indefra, men ofte er forsøgene blevet bremset af gamle traditioner eller en forældet lovgivning. Igennem 1970'erne blev der gennemført en række perspektivrige strukturforsøg ved en række gymnasier. Resultaterne heraf er aldrig blevet eller søgt evalueret – ej heller omsat i reformer. Undervisningsministeren har tværtimod egenhændigt og uden løfter om en samlet evaluering standset strukturforsøgene.

Dette beslutningsforslag tager udgangspunkt i de perspektivrige strukturforsøg, der er blevet gennemført på bl.a. Herlev statsskole, Avedøre statskole, Det Frie Gymnasium samt Marselisborg gymnasium. Disse forsøg har nedbrudt fagopsplitningen og givet undervisningen en emne- og projektorienteret form. Efter forslagsstillernes opfattelse har undervisningsministeren på ingen måde skaffet sig et anstændigt grundlag, f.eks. i form af en samlet faglig/pædagogisk evaluering, for at sætte en stopper for disse strukturforsøg.

Bemærkninger til de enkelte punkter

ad 1.

Det understreges, at gymnasiet bør være en bred ungdomsuddannelse tilpasset et samfund, som i stadig højere grad præges af hastige forandringer under stærk påvirkning fra den øvrige verden.

Der vil i fremtidens samfund være et stort behov for en veluddannet arbejdskraft. Samtidig vil der utvivlsomt ske en nedgang i den daglige arbejdstid. Under de vilkår vil det være forkert blot at betragte gymnasieuddannelsen som en forberedelse til de videregående uddannelser.

I fremtidens gymnasium bør der lægges stor vægt på det almindelige og kreative. I fremtidens samfund, præget af hastige samfundsmæssige forandringer, stilles der krav om kreativitet, nye arbejdsformer, fleksibilitet og sammenhæng og samspil med det omgivende samfund. Gymnasiet bør forberede til såvel videregående studier som til indtræden på arbejdsmarkedet og kreativ udnyttelse af den voksende fritid.

ad 2.

En helhedsorienteret undervisning er ikke mulig inden for rammerne af det fagopsplittede gymnasium, herunder opsplitningen i det sproglige og matematiske gymnasium. Fag-, linje- og grenopsplitning skaber en opsplittet arbejdsdag for eleverne. Sammenhæng og helhedsforståelse nedprioriteres. Der lægges i dagens gymnasium for stor vægt på

det snævre og isolerede, det, der betegnes som paratviden og udenadslære. Kun meget få elever får noget som helst ud af det højt reklamerede »høje niveau«, et forvrøvet udtryk om en dybt forældet undervisningsform.

Efter forslagsstillernes opfattelse bør det eksisterende fagopsplittede gymnasium erstattes af et fællesforløb. Den valgfrihed, der tidligere lå i gren- og linjedelingen, erstattes af en udstrakt selvforvaltning. Valgfriheden bringes ud i de enkelte klasser, og der indføres helt nye valgfag, som tilgodeser elevernes særlige interesser, og som stimulerer et samarbejde på tværs af de traditionelle fag- og grenskel.

ad 3.

Det nuværende gren- og fagopsplittede gymnasium erstattes af et gymnasium med udgangspunkt i en emne- og problemorienteret undervisning. Forsøgsundervisningen ved bl.a. Herlev statsskole og Marselisborg gymnasium samt erfaringerne fra Det Frie Gymnasium og enkeltforsøg ved en række andre gymnasier har vist, at den emne- og projektorienterede undervisningsform rummer mulighederne for at skabe et gymnasium hvor helhed og sammenhæng er det bærende princip.

Den projektorienterede undervisningsform kan eksempelvis antage følgende form:

Undervisningen tager udgangspunkt i emner og ikke i fag. Til belysning af emnet arbejder de traditionelle fag sammen. Projektet indledes med et introduktionsforløb, hvor lærerne underviser klassen på mere traditionel vis, idet en faglig viden er forudsætning for, at eleverne kan overskue emnet og kaste sig ud i projektet. Herefter går forløbet over i en egentlig projektfase, hvor eleverne arbejder selvstændigt med lærerne som vejledere og rådgivere. Eleverne får her lejlighed til at opsøge viden uden for gymnasiet ved for eksempel at gennemføre opsøgende interviews, ekskursioner, udføre målinger etc. I denne senere projektfase er gruppearbejdsformen den dominerende. Hvert projekt afsluttes med et produkt, der skal fremlægges og diskuteres i klassen. Produktet kan være en skriftlig rapport, men der vil ofte indgå billeder, plancher, drama og lignende. Produktets form afhænger naturligvis af det valgte emne.

Ved hvert skoleårs start foretager elever og lærere i fællesskab en planlægning af årets emner, således at den fastsatte fag- og timefordeling overholdes. Ved siden af den projektorienterede undervisning gennemføres der undervisning i form af kursuserioder med mere traditionel klasseundervis-

ning. Det gælder f.eks. undervisning i sprog matematik. Ikke alle de obligatoriske kerneområder vil kunne dækkes ind af projektarbejdet.

I bilag I og II gives 3 eksempler på en projektorienteret undervisning.

Efter forslagsstillernes opfattelse er den projektorienterede arbejdsform ikke problemfri, men den lever langt bedre op til det formål at give eleverne motivation, medbestemmelse og arbejdsglæde samtidig med indlæring af viden og arbejdsformer, som stemmer overens med de krav, der stilles af et demokratisk samfund underkastet hastige teknologiske og sociale forandringer.

I 1. g må der tages hensyn til elevernes forudsætninger fra folkeskolen. Det er et led i selvforvaltningen, at elever og lærere i fællesskab bestemmer, hvilke emner der skal arbejdes med. Det skal være muligt at tage »pauser« fra den projektorienterede undervisning og køre kursusforløb over en længere periode, f.eks. i nogle uger. I bekendtgørelser fastsættes de kerneområder, som det er elevernes og lærernes ansvar at få gennemgået i løbet af uddannelsen, og der foretages, jfr. punkt 7, en landsdækkende skriftlig prøve i fagblokkenes kerneområder ved slutningen af 3. g.

ad 4.

Det er tanken med beslutningsforslaget at opheve de traditionelle faggrænser og oprette fire helt nye fagblokke. Det nærmere indhold, dvs. kerneområderne, fastlægges af en række særlige arbejdsgrupper, jfr. beslutningsforslagets punkt 11, men i en mere overgigtsmæssig form drejer det sig om følgende emner:

Naturfagsblokken, inkl. matematik. Undervisningen omfatter den biologiske og fysiske omverden, f.eks. ernæring, fødevarer, naturmiljøer, energi, sundheds- og sygdomsproblemer. Gennem kursusforløb indlæres selvstændige færdigheder i matematik, en disciplin, som bør have høj prioritet. Det tilstræbes, at matematik i forbindelse med indlæring af stoffet inddrager eksempler ikke blot fra naturfag, men også fra den samfundsfaglige blok.

Samfundsfagsblokken, inkl. historie. Undervisningen omfatter historiske emner, politiske systemer, levevilkår, økonomi, international politik samt geografiske emner. Undervisningen skal have et sammenhængende forløb.

Kulturfagsblokken. Undervisningen omfatter dansk sprog og litteratur samt kulturhistorie og religion.

Kreativ fagblok (udtryksfag). Undervisningen omfatter musik, formning, drama, film og idræt.

Der lægges i undervisningen vægt på kreativ udfoldelse og på viden om blokkens enkelte discipliner.

Eleverne undervises herudover i to sprog. Engelsk bliver det obligatoriske 1. hovedsprog. Som 2. hovedsprog skal der kunne vælges mellem tysk, fransk, spansk og russisk. Ved fordelingen af elever på klasser i 1. g tilstræbes, at elever med højst 2 forskellige hovedsprog bringes sammen, ganske som det i dag tilstræbes, at elever, der vælger russisk og tysk, går i samme klasse. Dette vil lette skemalægningen og forbedre mulighederne for, at også 2. hovedsprog aktivt kan inddrages i projekter og emner.

De kreative fag får en mere fremtrædende placering, end tilfældet er i dag. Idræt er utraditionelt taget med i den kreative blok. Det skyldes, at faget, f.eks. ved forsøgene på Herlev statsskole, kom til at fungere noget i »yderkanten«, hvilket hermed søges imødegået. De kreative fag skal give eleverne bedre muligheder for aktivt og alsidigt at udnytte den voksende fritid, ligesom de kreative discipliner i høj grad vil berige arbejdet.

Undervisningen skal følge en gennemsnitlig norm. I bilag I gives et eksempel på en anvendelig fagnorm for et fællesgymnasium. Den projektorienterede undervisning forudsætter, at der ikke arbejdes med et »normalt« ugeskema, men at ugeskemaet kan opløses i kortere eller længere perioder. Bekendtgørelserne om undervisningens indhold skal beskrive fagblokkens kerneområder, og det påhviler lærerne i samarbejde med eleverne at opfylde disse krav.

ad 5.

Det er vigtigt, at undervisningen i EDB og informatik ikke sker isoleret fra den øvrige undervisning. De forsøg, der er blevet gennemført med integration af EDB i den almindelige undervisning, bør udnyttes. Andre værkstedsfag skal på samme måde ses i sammenhæng med gennemførelse af projekterne. Timepuljerne for informatik/EDB/værkstedsfag tages inden for rammerne af timetallene til de enkelte fagblokke.

ad 6.

Det er hensigten at gennemføre en kraftig afbureaukratisering og demokratisering af skolens arbejde. Den projektorienterede arbejdsmåde kan ikke fungere i en skole, der umyndiggør eleverne, og som styres meget detaljeret og bureaukratisk. Efter dette forslag skal skolens daglige liv styres af et skoloråd med 50 pct. indflydelse for eleverne.

Skolerne skal administrere et rammebeløb, stillet til rådighed efter en fast landsdækkende lærer-elev-norm. Bureaukratisk detailstyring erstattes af en rammeplanlægning, hvilket muliggør fleksibilitet og medbestemmelse.

De detaljerede bestemmelser forhandles mellem ministeriet, amtskommunerne, Gymnasieskolernes Lærerforening og Danske Gymnasieelevers Sammenslutning. Det vil være naturligt at tage udgangspunkt i erfaringerne fra forsøgene, der er blevet gennemført ved Avedøre statsskole.

ad 7.

Overgang til en demokratisk fungerende og projektorienteret undervisningsform må nødvendigvis indebære betydelige ændringer i de gældende evalueringsformer. Efter forslagsstillernes opfattelse vil det være rimeligt at gennemføre landsdækkende prøver efter afslutningen af 3. g for at sikre et ensartet niveau inden for fagblokkenes kerneområder. Eksaminer inden for kerneområderne suppleres af en løbende evaluering i klasserne. Ved midtvejsprojektet og det afsluttende specialeprojekt gives en skriftlig evaluering under medvirken af en udefra kommende censor.

Efter forslagsstillernes opfattelse vil det ikke være hensigtsmæssigt inden for det eksisterende samfund med ét slag at afskaffe alle eksaminer. Men målet er at skabe en skoleform, der kan overflødiggøre de traditionelle eksamensformer helt. De her foreslåede ændrede evalueringsformer vil utvivlsomt fungere langt mere meningsfyldt end det eksamenssystem, der kendes i dag.

ad 8.

I det eksisterende gymnasium er den enkelte elev og den enkelte lærer sammen med et meget stort antal mennesker i løbet af en enkelt skoleuge og er i næsten hver time anbragt i en ny social sammenhæng. Dette umuliggør efter forslagsstillernes opfattelse fælles læreprocesser med kollektiv ansvarlighed for den indlæring, der kræves. Hver elev og hver lærer kører sit eget individuelle forløb uden at have mulighed for at kunne overskue konsekvenserne for den sammenhæng, det indgår i. Det medfører mange gentagelser og overlapninger, og det stiller sig hindrende i vejen for samarbejde og indbyrdes social ansvarlighed. Disse uheldige forhold søges imødegået ved at sikre, at elever og lærere kommer til at indgå i mindre grupper, hvor det er muligt at kende hinanden godt og løse de problemer, der opstår, i fællesskab.

De mindre skoleenheder vil kunne udgøre et socialt netværk, og de skal nødvendigvis have fælles lokalfaciliteter, hvor det er attraktivt at opholde sig også uden for den egentlige undervisning. Skolerne skal derfor gradvis ombygges, så de bliver tilpasset den nye struktur.

Det førnævnte ændrede samarbejdsmonter mellem lærere og elever vil give et godt grundlag for, at lærerne kan tilegne sig en rådgiverfunktion over for den enkelte elev. Der kan imidlertid opstå problemer, som ikke lader sig løse af lærere og/eller elever. Derfor kan det være hensigtsmæssigt at ansætte elevrådgivere, der har de personlige egenskaber og den uddannelsesmæssige baggrund, der fordres. Erhvervsvejlederfunktionen kan eventuelt integreres i elevrådgiverrollen.

ad 9.

Dette beslutningsforslag tilstræber en bedre samordning, men ikke en egentlig integration af ungdomsuddannelserne. Det er et stort problem for de 16-19-årige, at det er vanskeligt at fortryde det valg, der én gang er truffet, og ændre uddannelsesretning. Eksempelvis har den gymnasieelev, der opdager, at hun/han snarere skulle have valgt en EFG-uddannelse, reelt ikke mulighed for at

skifte retning. Reformen af gymnasiet bør derfor suppleres af initiativer, der bedrer elevernes mulighed for omvalg.

ad 10.

En overgang til en demokratisk opbygget, selvforvaltende skole og til den emne- og projektorienterede undervisningsform vil stille krav om bedre efteruddannelsesmuligheder for gymnasiets lærere. På længere sigt kan det være formålstjenligt at indrette en lærerhøjskole for gymnasielærere i lighed med den, der allerede findes for folkeskolelærere.

ad 11 og 12.

Efter forslagsstillernes opfattelse bør en reform af gymnasiet gælde fra undervisningsåret 1987-88. Med henblik herpå bør der straks efter vedtagelsen af dette beslutningsforslag nedsættes et antal arbejdsgrupper med den opgave at fastlægge fagblokkenes kerneområder og udarbejde brede retningslinjer for udformning af emner og projekter. Da dette beslutningsforslag i høj grad tager udgangspunkt i de strukturforsøg, der er gennemført i gymnasieskolen, skal hver arbejdsgruppe have mindst tre repræsentanter fra forsøgsgymnasierne.

Bilag I

Nedenfor gives et forslag til en gennemsnitlig ugenorm for de enkelte fagblokke samt sprogfag og valgfag. Da beslutningsforslaget har som udgangspunkt, at reformen stort set skal gennemføres inden for de nuværende økonomiske rammer, er der ikke taget stilling til hold- og klasse størrelser. Gennemførelse af reformen vil naturligvis forde forhandlinger mellem undervisningsministeriet, amtskommunerne og gymnasielærernes og elevernes interesseorganisationer.

Skitse til fagnorm

	1. g	2. g	3. g
Naturfagsblokken (inkl. matematik)	7	7	7
Samfundsfagsblokken	5	5	5
Kulturfagsblokken	5	5	4
Kreativ fagblok (inkl. idræt)	5	5	5
Engelsk	5	2	2
2. sprog (fransk, tysk, spansk eller russisk)	4	4	4
Valgfag	0	3	3
Klassens time	1	1	1

Bilag II

Som nævnt i beslutningsforslagets punkt 3 realiseres den projektorienterede og emneorienterede undervisning gennem en vekselvirkning mellem gruppebaseret arbejde, kursusforløb til indlæring af fagblokkenes kerneområder og arbejde i marken. Kerneområderne fastlægges af de arbejdsgrupper, der er nævnt i beslutningsforslagets punkt 11. Nedenfor gives 3 eksempler på projekter. To, der integrerer fagblokke og udtryksfag, og et, der integrerer fagblokkende. For overskuelighedens skyld anvendes gældende fagbetegnelser, hvor de findes.

I Eksempler på projekter, der integrerer fagblokke og udtryksfag

Projekteksempel 1:

HUM/SAMF

Wesker – projekt med udgangspunkt i et litterært værk

kompetence	ca. indhold:
engelsk	dramaet »Chicken Soup with Barley«
historie	England 1945–46
	Ungarn 1956
	fascisme/kommunisme – socialisme
	den kolde krig
religion	jødedom
krea/drama	opførelse af drama
krea/formning	kulisser, sminke
værksted/tømrer, snedker	opførelse af scene

Opføres f.eks. for resten af skolen, andre udefra, eventuelt for en udenlandsk gæsteklasse.

Projekteksempel 2:

NAT/HUM

Turistpjece – f.eks. forslag til vandreture i egnen

geografi	naturgeografi, kortlægning
dansk	sproglig opbygning og strukturering
sprog	oversættelse af pjecen
værksted/grafiker	lay-out, trykning
eventuelt formning	turistplakat
udefra	egnshistoriker, lokalt museum, turistkontor

II Eksempel på integration af fagblokke

Projekteksempel 3:

HUM/NAT/SAMF

Polynesien – atomprøvesprængningerne

fransk	»oplevelsestekster«, det menneskelige aspekt,
	indenrigspolitiske aspekter, avisartikler m.m.
historie	fransk kolonipolitik i Stillehavsområdet
samfundsfag	stormagtspolitik, våbenkapløb
biologi	nedfaldsproblemerne, miljø
fysik	atomfysik
udefra	Green Peace, den franske ambassade.